

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО
ЗА РАД, ЗАПОШЉАВАЊЕ, БОРАЧКА
И СОЦИЈАЛНА ПИТАЊА
Сектор за социјалну заштиту
Одељење за инспекцијски надзор
Број: 003306277 2025 13400 004 003 000 001
Датум 17.12.2025. године
Немањина 22-26
Београд

РЕПУБЛИКА СРБИЈА ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА Београд		
Пришљено:	25 DEC 2025	
Оједина од:	Број пр-акт	Приг.
4 14 15	34810	

РЕПУБЛИЧКИ ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА

ул. Делиградска бр. 16

БЕОГРАД

Предмет: Одговор на Извештај Заштитника грађана Републике Србије

Веза: Извештај НПМ о посети Заводу за смештај одраслих лица „Мале пчелице“, Крагујевац, број 414-15/25, дел.бр. 19683 од 18.07.2025. године

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања је размотрило ваш Извештај о посети Заводу за смештај одраслих лица „Мале пчелице“ у Крагујевцу, ул. Љубомира Јовановића бб.

У вези препорука датих у Извештају НПМ о посети Заводу за смештај одраслих лица „Мале пчелице“, Крагујевац, број 414-15/25, дел.бр. 19683 од 18.07.2025. године наводимо следеће:

НПМ је затражио од Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања (у даљем тексту: министарство) детаљније информације о активностима везаним за деинституционализацију које су спровођене од усвајања важеће Стратегије деинституционализације и развоја услуга социјалне заштите у заједници, као и о плановима за наредни период.

Стратегија деинституционализације и развоја услуга социјалне заштите 2022–2026. усвојена је 2022. године. Иако су акциони планови за претходне периоде каснили, институције су континуирано спроводиле активности усмерене на развој услуга у заједници и смањење ослањања на институционални смештај.

Трогодишњи извештај¹ о спровођењу Стратегије деинституционализације и развоја услуга социјалне заштите у заједници 2022/2026 за период 2022-2024. године,

¹ <https://www.minrzs.gov.rs/sr/dokumenti/izvestaji/sektor-za-socijalnu-zastitu/trogodisnji-izvestaj-strategija-di-2022-2024>

објављен је јавно и налази се на интернет страници Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

У претходним годинама остварен је значајан напредак: број лиценцираних пружалаца услуга порастао је са 1 (2013) на 338 (2023), услуге су присутне у преко 90% општина, а у сектору је запослено више од 9.000 радника. Развијен је плурализам пружалаца, при чему приватни и цивилни сектор преузимају доминантну улогу. Држава је од 2016. године подржала развој услуга путем наменских трансфера, у просечном годишњем износу од око 600 милиона динара.

Иако систем услуга у заједници јача, обухват резиденцијалном заштитом старијих остаје низак (око 1%). У приватним домовима број места расте, док је у ЕУ обухват знатно виши (3,8%). Стопа деце на смештају је 2022. била најнижа у последњој деценији, али је исте године забележено повећање броја новоиздвојене деце. Број услуга које превенирају институционализацију расте, али остају недовољно развијене услуге становања уз подршку, дневних боравка, предаха и прихватишта.

За јачање правне заштите корисника смештаја од 2022. године примењује се Закон о правима корисника услуга привременог смештаја у социјалној заштити, који дефинише смештај као последњу меру и уводи транспарентнији систем уз могућност мониторинга од стране организација цивилног друштва. Овај закон по први пут уводи дефиницију деинституционализације у правни оквир Србије – "деинституционализација је процес усмерен ка превенцији смештаја у институције социјалне заштите и припреми корисника услуге привременог смештаја за повратак у природно окружење, што се остварује кроз развој услуга у заједници, њихово одрживо финансирање, поштовање права корисника на властити избор и учешће у процесима доношења одлука"

Финансијска подршка за успостављање и развој услуга у заједници обезбеђује се из различитих извора финансирања – средстава локалних самоуправа, донација невладиним организацијама, партиципацију корисника, средства приватних пружалаца, наменских трансфера из буџета Републике, средстава међународне помоћи (ИПА и сл.), итд.

Акциони план 2025–2026. служи за операционализацију циљева Стратегије и омогућава ефикасно планирање ресурса. План прати један општи и пет посебних циљева: (1) нормативне и финансијске претпоставке, (2) равномерни развој услуга, (3) трансформацију установа за смештај, (4) оснаживање корисника за живот у заједници и (5) јачање професионалних капацитета. За сваки циљ предвиђене су мере и активности које прате структуру Стратегије.

Предлог Акционог плана био је на јавној расправи од 21. јануара до 12. фебруара 2025. године. Радну групу за израду плана чинили су представници министарства, покрајинских и градских органа, завода, академске заједнице, организација цивилног друштва и међународних партнера. Израда документа реализована је уз подршку пројеката Немачко-српске развојне сарадње. Акциони план за период 2025. до 2026.године за спровођење Стратегије деинституционализације и развоја услуга социјалне заштите 2022–2026.године усвојен на седници Владе Републике Србије 27.11. 2025.године, за период од 2025. до 2026.године.

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања у партнерству са међународним донаторима обезбедило спровођење активности предвиђено Акционим планом.

У оквиру реализације Програма ИПА 2020 – „Модернизација система социјалне заштите“ обезбеђена су средства за спровођење активности дефинисаних Акционим планом у оквиру уговора о услугама „Унапређење и јачање ефикасности регулаторних механизма социјалне заштите на националном нивоу, алата за спровођење политика и оквира за проверу квалитета и за јачање капацитета за учешће у ЕСФ“, као и оквиру уговора директног гранта Сталној конференцији градова и општина „Подршка одрживим услугама социјалне заштите у заједници и политикама укључивања на локалном нивоу“.

За део активности обезбеђена су донаторска средства из Пројекта „Подршка социјалном укључивању у Србији“ који је резултат опредељења Савезне Републике Немачке и Савезног министарства за економску сарадњу и развој (BMZ) за наставак пружања подршке социјалном и економском укључивању осетљивих и маргинализованих група у Србији и представља даљу надоградњу резултата пројекта „Услуге социјалне заштите за осетљиве групе“.

Кључна достигнућа током трогодишњег периода спровођења Стратегије леже у повећању броја лиценцираних пружалаца услуга социјалне заштите што је праћено и повећањем броја корисника услуга. Такође, повећан је и број општина у којима се пружају лиценциране услуге а повећан је и број запослених на услугама. Постигнут је и плурализам пружалаца услуга и сада доминирају пружаоци из општег а не више из јавног сектора.

Изазови са друге стране, леже у постизању равномернијег приступа услугама нарочито у руралним срединама, успостављању лиценцираних услуга у општинама у којима још увек није успостављена нити једна услуга, равномерности услуга по старосним категоријама корисника и по врстама услуга, стандардизацији нових услуга, већој заступљености жена међу пружаоцима и корисницама услуга, већем издвајању средстава за развој услуга у заједници као и у интегрисању услуга из различитих сектора у складу са индивидуалним потребама сваког корисника.

НПМ је затражио од министарства информације о плановима за реконструкцију објекта Завода „Мале пчелице“.

Пројекат „Унапређење и јачање ефикасности регулаторних механизма социјалне заштите на националном нивоу, алата за спровођење политика и оквира за проверу квалитета и за јачање капацитета за учешће у ЕСФ-у“ је пројекат Техничке подршке Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања за унапређење система социјалне заштите. Финансиран је из Годишњег акционог плана за Републику Србију – ИПА 2020, други део. Спровођење пројекта је почело у јуну 2023. године и трајеће 3 године. Главни циљ је модернизација и унапређење система социјалне заштите кроз обезбеђивање ефикасности политика социјалног укључивања, успостављања регулаторних механизма, деинституционализацију, те развој услуга у заједници. У оквиру наведеног пројекта у плану је израда Генералног плана трансформације установа, у сарадњи са Министарством, у складу са предлогом Стратегије за деинституционализацију и развој СУЗ 2021-2026 на основу Плана трансформације израђених за пет креираних резиденцијалних установа. Једна од установа за коју ће бити израђен план трансформације је Завод „Мале пчелице“, где ће пилотирани одабрани корисници бити припремљени за деинституционализацију, кроз израду индивидуалних планова у блиској сарадњи са одабраним резиденцијалним установама.

Деинституционализација је изузетно сложен процес, чак и ако би било довољно средстава и инфраструктуре. План трансформације Завода „Мале пчелице“ ће обухватити процену снага и ризика корисника, израду индивидуалних планова, припрему за излазак из установе, стицање адекватног стамбеног простора, пратеће адаптације и израду пакета подршке за живот у заједници. Такође, кроз План трансформације биће обухваћен и план инфраструктуралних радова, који ће преваходно бити усмерени ка оснаживању корисника за процес осамостаљивања.

Министарство је сагласно са препоруком НПМ, којом је од Завода за смештај одраслих лица „Мале пчелице“ затражено да се свим корисницима омогући да свакодневно бораве на свежем ваздуху. Наиме, у извештају је констатовано да покретни корисници могу на свежем ваздуху боравити колико желе, осим за време obroка и ако су радно-окупационо ангажовани. Двориште је пространо и омогућава безбедан боравак корисника на отвореном, а установа поседује и затворене терасе као и дрвени летњиковац у дворишту. Са друге стране, наведено је да непокретни корисници немају довољно могућности да бораве на свежем ваздуху, те је потребно да установа уложи додатне напоре да би се и непокретним корисницима омогућило да бораве на свежем ваздуху, као и онима који су покретни. Такође, наведена обавеза проистиче и из члана 46. став 1. Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Службени гласник РС“, бр. 42/2013, 89/2018 и 73/2019), којим је дефинисано да пружалац услуге обезбеђује приступ зеленој површини у оквиру самог дома или у његовој непосредној близини, а будући да непокретни корисници нису у могућности да самостално бораве у дворишту, односно на ваздуху, завод је обавезан да им обезбеди приступ зеленој површини односно боравак на ваздуху.

Што се тиче препоруке која се односи на преиспитивање лекова који су преписани корисницима, за наведену област надлежан је здравствени систем, односно надзор над пружањем здравствене заштите у установама социјалне заштите врши здравствена инспекција.

НПМ је такође заводу дао препоруку да запосли довољан број неговатеља, хигијеничара и другог особља за одговарајућу негу корисника. Број и структура запослених утврђени су Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних места, на коју сагласност даје оснивач, односно Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања. Даље истичемо да надлежно министарство поступа у складу са чланом 27к Закона о буџетском систему („Службени гласник РС“, бр. 54/2009, 73/2010, 101/2010, 101/2011, 93/2012, 62/2013, 63/2013-испр, 108/2013, 142/2014, 68/29015-др.закон, 103/2015, 99/2016, 113/2017, 95/2018, 31/2019, 72/2019, 149/2020, 118/2021, 138/2022, 118/2021-др.закон и 92/2023). У ставу 1. наведеног члана регулисано је да у периоду од 1. јануара 2021. године до 31. децембра 2026. године корисницима јавних средстава дозвољено је да без посебних дозвола и сагласности у текућој календарској години приме у радни однос на неодређено време и радни однос на одређено време у својству приправника до 70% укупног броја лица којима је престао радни однос на неодређено време по било ком основу у претходној календарској години (умањен за број новозапослених на неодређено време и одређено време у својству приправника у тој календарској години), док о пријему новозапослених на неодређено време и одређено време у својству приправника изнад тог процента одлучује тело Владе, на предлог надлежног органа, уз претходно прибављено мишљење Министарства. Надаље, ставом 3. дефинисано је да запошљавање из ст. 1. и 2. овог члана може се реализовати уколико корисник јавних средстава има обезбеђена средства за плате, односно зараде, са припадајућим порезом и доприносима за новозапослене, као и под условима и у складу са процедурама предвиђеним посебним прописима. У ставу 4. наводи се да почев од 1. јануара 2021. године укупан број запослених на

одређено време (изузев у својству приправника), лица ангажованих по уговору о делу, уговору о привременим и повременим пословима, преко омладинске и студентске задруге, као и посредством агенције за привремено запошљавање и лица ангажованих по другим основама, код корисника јавних средстава, не може бити већи од 10% укупног броја запослених на неодређено време, осим изузетно, уз сагласност тела Владе, на предлог надлежног органа, уз претходно прибављено мишљење Министарства. Ставом 5. регулисани су изузеци од става 4., у којем се дефинише да се у ограничење из става 4. овог члана не убрајају лица у радном односу на одређено време ради замене одсутног запосленог до његовог повратка, лица радно ангажована посредством Националне службе за запошљавање у циљу спровођења мера активне политике запошљавања у складу са прописима који уређују област запошљавања (јавни радови и додатно образовање и обуке), лица ангажована ради реализације пројеката који се финансирају средствима Европске уније или средствима донација, уколико се накнаде за њихов рад, са припадајућим порезима и доприносима, финансирају из ових извора, као и лица ангажована од стране корисника програма обуке, акредитованих реализатора обуке који су уписани у Сталну листу предавача и других реализатора обука коју води Национална академија за јавну управу.

Министарство сваког месеца, до петог у месецу, обједињава потребе установа социјалне заштите везане за попуњавање упражњених радних места, на основу захтева достављених од стране установа, те доставља Комисији за давање сагласности за ново запошљавање и додатно радно ангажовање код корисника јавних средстава на сагласност.

Што се тиче медицинских радника њихове зараде су финансиране од стране Републичког фонда за здравствено осигурање, на основу уговора који се закључује на годишњем нивоу. Број и структуру медицинских радника одређује РФЗО.

Проблем у систему социјалне заштите представља и недовољан број стручног кадра, посебно социјалних радника. Са овим проблемом сусрећу се како пружаоци у државном, тако и у приватном сектору. Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања пак нема ингеренције да утиче на запошљавање стручних радника, већ послове посредовања у запошљавању обавља Национална служба за запошљавање. Такође, проблем у систему социјалне заштите представља и немогућност додатног запошљавања односно отварања нових радних места, а имајући у виду чињеницу да је у установама социјалне заштите којима је оснивач Република Србија, Аутономна Покрајина Војводина као и локалне самоуправе велики број радних места која нису попуњена, а на шта је утицала забрана запошљавања.

У складу са Стратегијом деинституционализације и развоја услуга социјалне заштите у заједници за период 2022.-2026. године у току је израда Акционог плана за спровођење исте. Претпоставка за успешну децентрализацију је развој услуга у заједници, а посебно развој услуге становања уз подршку, како би се корисницима који би се изместили из институционалног облика збрињавала омогућила адекватна и квалитетна подршка у заједници. Дакле, поступак измештања корисника условљен је развојем услуга које ће обезбедити њихов квалитетан живот у заједници и адекватну подршку. Међутим, развој наведене услуге је са појавом пандемије COVID-19 онемогућен, те ће Министарство у наредном периоду предузети мере из своје надлежности у циљу развоја наведене услуге.

Министарство планира у наредном периоду да изради нацрт подзаконског акта којим се уређује поступање установе у инцидентним ситуацијама на основу члана 40. Закона о правима корисника услуга привременог смештаја у социјалној заштити. До доношења наведеног акта установе примењују интерне процедуре, донете у складу са

Законом. Инспекција социјалне заштите у вршењу инспекцијског надзора контролише поступање установа у складу са наведеним законом и интерним процедурама.

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања ће у наредном периоду, у сарадњи са Министарством за бригу о породици и демографију, центрима за социјални рад, односно лиценцираним пружаоцима услуге, издати упутство о начину извршења одредаба Закона о правима корисника услуга привременог смештаја у социјалној заштити које се односе на информисани пристанак корисника на смештај у установу социјалне заштите домског смештаја и праву на повлачење пристанка на смештај у сваком тренутку. Министарство је сагласно да Завод „Мале пчелице“ омогући и корисницима којима је одузета пословна способност да дају информисани пристанак на смештај, у складу са чланом 10. и 12. Закона о правима корисника услуга привременог смештаја у социјалној заштити ("Службени гласник РС", број 126 /2021).

Министарство је сагласно са препоруком да се корисницима Завода „Мале пчелице“ омогући информисање о праву на бесплатну правну помоћ прописану Законом о бесплатној правној помоћи, обезбеде обрасци за подношење захтева за бесплатну правну помоћ, те да се пружи подршка корисницима којима је подршка неопходна или који желе да остваре ово право. При томе ће се водити рачуна да подршка буде прилагођена категорији корисника, односно да се корисници информишу на разумљив начин.

Такође, сматрамо да је потребно да Завод „Мале пчелице“ усагласи Процедuru о поступању по притужбама са притужбеним поступком предвиђеним Законом о правима корисника услуга привременог смештаја у социјалној заштити, те да је посебно потребно исту прилагодити корисницима да би била што разумљивија за наведениу категорију корисника.

Ово министарство се захваљује на корисним препорукама Заштитника грађана у Извештају о посети Заводу за смештај одраслих лица „Мале пчелице“, Крагујевац.

С поштовањем,

МИНИСТАР

Милица Ђурђевић Стаменковски

